

Ю. В. Тимчишин

Концептуальні засади формування стратегій економічної безпеки регіонів

Систематизовано існуючі теоретичні підходи до розкриття суті дефініції «стратегія економічної безпеки регіону». Зазначено, що до основних характеристик стратегії економічної безпеки регіонів доцільно віднести спрямованість на довгострокові орієнтири розвитку, програмно-нормативний характер, ресурсорієнтованість, превентивність та антикризовість. Доведено, що стратегія економічної безпеки має бути пріоритетним напрямом у забезпеченні цілей інклюзивного розвитку регіонів, їхньої конкурентоспроможності та стабільності. Обґрунтовано порядок розроблення цієї стратегії: 1) формування стратегічних цілей економічної безпеки регіону, враховуючи ієрархію управління; 2) стратегічний аналіз зовнішнього й внутрішнього безпекового середовища регіону; 3) визначення варіантів стратегій; 4) визначення стратегічних альтернатив і пріоритетів економічної безпеки регіону; 5) реалізація стратегії; 6) моніторинг детермінатів процесу управління економічною безпекою; 7) контроль; 8) корегування відповідних заходів з економічної безпеки у регіоні. Запропоновано низку нових стратегій: 1) вирівнювання та нейтралізації ризиків, загроз і небезпек, 2) зростання та активізації полюсів росту; 3) активного росту; 4) випереджувального, безпекоорієнтованого розвитку; 5) інноваційно-інвестиційну й адаптивну. Представлено їхню характеристику, напрями використання залежно від рівня економічної безпеки регіону, перспектив його розвитку.

Ключові слова: економічна безпека регіону, загрози, ризики, небезпеки, стратегія.

Постановка проблеми. В умовах наростання загроз і небезпек глобалізаційного, національного та регіонального масштабів актуалізуються проблеми забезпечення безпеки на різних ієрархічних рівнях управління державою. Проведення адміністративно-територіальної реформи та децентралізація владних повноважень із зміщенням акцентів на рівень місцевих громад зумовили потребу в розробленні новітніх підходів до реалізації цілей, завдань, функцій, стратегічних засад розвитку регіонів, окресленні їх місця й ролі у національному безпековому просторі. Стратегія національної безпеки України (рішення РНБО України від 14.09.2020 р.) акцентує на ключових функціях держави – безпековій, зовнішньополітичній, соціальній, регуляторній, необхідності завершення процесу децентралізації та формування спроможних об'єднаних територіальних громад [1]. Сучасна регіональна політика, задекларована у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр., визначила стратегічні орієнтири, які спрямовуються на: 1) формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах; 2) підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; 3) розбудову ефективного багаторівневого врядування [2]. Отже, забезпечення безпеки регіонів в економічній, соціальній, культурній, особистісній та інших сферах залишається пріоритетним завданням у стратегічному та поточному періодах. Розроблення стратегії економічної безпеки регіонів – це важливий інструмент забезпечення комплексного територіального підходу, підвищення конкурентоспроможності, нарощування потенціалу для розвитку, враховуючи реальні та потенційні ризики, загрози та небезпеки.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми економічної безпеки регіонів і стратегій їхнього розвитку досліджуються вітчизняними й зарубіжними науковцями, такими як: О. Барановський, Р. Беспамятнов, О. Бурбело, Т. Васильців, С. Дохолян, Н. Іванова, В. Кравців, Н. Красніков, О. Копилук, В. Ляшенко, О. Музичка, В. Петросянц, Т. Патріарх, І. Новікова, І. Стороняньська, Ю. Харазішвілі, В. Чернова, В. Чічканов та інші. Вагомий науковий доробок стосується механізмів формування регіональної системи економічної безпеки та специфічних методів управління з орієнтацією на сталий розвиток територій. Натомість недостатньо

© Ю. В. Тимчишин, 2020.

розробленими залишаються питання обґрунтування концептуальних засад формування і реалізації стратегії економічної безпеки на регіональному рівні, її місця у стратегічних орієнтирах регіонального розвитку.

Метою статті є розроблення стратегій економічної безпеки регіонів, обґрунтування їхніх характерних ознак, принципів та основних засад реалізації.

Основні результати дослідження. Нерівномірність економічного розвитку, депресивність, загострення соціальних, міграційних, демографічних, інноваційно-інвестиційних проблем регіонів зумовлюють необхідність формування систем і стратегій їхньої економічної безпеки. Стратегії регіонального розвитку, основною складовою яких є економічна, розробляються на макроекономічному й рівні окремих регіонів. Вважаємо, що стратегія економічної безпеки має бути пріоритетним напрямом у забезпеченні цілей інклюзивного розвитку регіонів, їхньої конкурентоспроможності та стабільності. Реалізація комплексного територіального підходу як засаднича основа стратегій регіонального розвитку (разом із такими елементами, як суб'єкти, об'єкти, фінансування, програмування, просторове планування, міжвідомча координація) має включати також елемент регіональної безпеки – економічної, особистісної, екологічної, енергетичної, продовольчої тощо.

Варто підкреслити існування різноманіття у підходах до розкриття суті та особливостей стратегії економічної безпеки регіонів. Згідно з одним з них стратегія – це орієнтир досягнення конкретних, довгострокових і чітко визначених цілей. Зокрема, Ю. Харазішвілі та В. Ляшенко, розробляючи етапи сталого розвитку на регіональному рівні, розглядають стратегування як визначення стратегічних орієнтирів сталого розвитку з позицій економічної безпеки [3, с. 129].

Стратегію економічної безпеки регіону як нормативний документ трактує В. Чернова та зазначає, що вона являє собою нормативно-правовий і організаційно-методичний документ, який відображає дії суб'єктів управління регіону з досягнення стратегічних і тактичних цілей його економічної безпеки [4, с. 346]. Вагомість цього дослідження виражається параметрами стратегії, які, з позицій ученої, охоплюють об'єкти та суб'єкти, загрози економічній безпеці, їхні джерела, критерії та параметри стану регіональної економіки, що відповідають вимогам безпечного розвитку регіону, критерії та індикатори, потенційні збитки, конкретні заходи, механізми регіональної економічної політики, спрямовані на забезпечення економічної безпеки регіону в умовах врахування часового періоду, фінансових і соціальних обмежень, нестабільності і неоднорідності інтересів суб'єктів господарювання [4, с. 347]. Такий підхід важливий як документальне підтвердження орієнтирів та основних положень, які регламентують стратегію економічної безпеки регіону.

Відповідно до динамічного та предметного підходу стратегія економічної безпеки – це довгостроковий, кількісно та якісно визначений напрям розвитку регіону, який стосується конкретних сфер економіки та забезпечує безпеку їх функціонування. Тому поділяємо думку учених про те, що стратегія розвитку регіону забезпечує «конкурентоспроможність, оптимальний розподіл ресурсів, вибір пріоритетів і основних цілей, капіталізацію сильних сторін регіону і нівелювання слабких» [5, с. 43].

О. Бурбело, Т. Патріарх та інші представили місце економічної безпеки регіону в системі його соціально-економічного розвитку та визначили, що довгостроковою метою концепції стратегії соціально-економічної безпеки регіонів України є зменшення вірогідності виникнення в певному регіоні держави кризових явищ соціально-економічного характеру [6, с. 137]. Вітчизняні науковці запропонували підхід, який ґрунтується на виявленні кризових ситуацій та явищ у регіонах і обґрунтували його як пріоритетний напрям економічної безпеки. Аналогічний підхід декларують В. Чічканов та Л. Беляєвська-Плотнік, які стверджують, що

концепція регіональної соціально-економічної безпеки має бути представлена як превентивна система, яка завчасно попереджує кризи у регіоні [7, с. 655].

Традиційний підхід базується на концепції економічної безпеки території, основою якої є ефективність економіки та конкурентоспроможність регіону. У межах таких досліджень розроблений методичний інструментарій і показники-індикатори, які дозволяють ранжувати регіони за станом та рівнями економічної безпеки.

Існує точка зору про необхідність використання полюсів росту в економічній сфері регіону, які акумулюють основні загрози й ризики та відображають промислові кластери як основу конкурентоспроможності та економічної безпеки регіону. Зокрема, І. Новікова та М. Красніков запропонували алгоритм формування кластерної політики як інструменту економічної безпеки регіону, який охоплює виокремлення точок росту, пов'язаних підприємств і галузей, аналіз інформаційних ресурсів, розроблення системи стимулювання, виробництво та просування ключових товарів і послуг [8].

Н. Іванова наголошує на важливості розроблення стратегії економічної безпеки, яка є відносно сталою складовою політики економічної безпеки та передбачає визначення мети і завдань системи забезпечення національної економічної безпеки, напрямів їх вирішення, а також форм і способів застосування відповідних сил і засобів, можливість їх перегруповування, створення необхідних резервів для нейтралізації та локалізації можливих загроз [9, с. 18]. Цей підхід відображає важливість ідентифікації та нейтралізації загроз і небезпек у процесі стратегування економічної безпеки.

Розроблення стратегії економічної безпеки регіонів на основі їхньої самодостатності та ефективного використання наявного ресурсного потенціалу й підвищення рівня життя населення представлена у дослідженнях В. Петросянц і С. Дохолян. Ресурсоорієнтований підхід, який базується на внутрішньому фінансово-економічному потенціалі регіону як цілісної соціально-економічної системи відображає його можливості як самостійного суб'єкта господарювання в умовах децентралізації.

Стратегія економічної безпеки регіонів має відзначитися не лише цільовою спрямованістю, але й відповідати певним характерним ознакам, зокрема: 1) за ступенем ієрархії вважатися функціональною стратегією, спрямованою на захист фінансово-економічної діяльності підприємницьких структур від різних загроз шляхом формування довгострокових напрямів розвитку; 2) бути засобом адаптації до динамічних умов господарювання зі спрямуванням на довгострокову фінансову стабільність; 3) мати перспективну спрямованість, альтернативність і часовий вимір [10, с. 111].

Отже, до основних характеристик стратегії економічної безпеки регіонів, на нашу думку, доцільно віднести такі: спрямованість на довгострокові орієнтири розвитку, програмно-нормативний характер, ресурсоорієнтованість, превентивність та антикризовість. Ураховуючи зазначене, стратегія економічної безпеки регіону – це довгостроковий, сформований на основі комплексного територіального підходу програмно-орієнтований напрям реалізації заходів, які мають превентивний і реактивний антикризовий характер з реагування на ризики, загрози й небезпеки, відновлення і підтримання сталого розвитку економічного потенціалу, фінансової достатності та конкурентоспроможності.

Вважаємо, що формування стратегії економічної безпеки регіону необхідно здійснювати у послідовності, представленої на рис. 1.

Процедура стратегування ґрунтується на чіткій послідовності, конкретизації основних етапів її розроблення та охоплює альтернативність у виборі пріоритетних напрямів забезпечення економічної безпеки регіону та комплекс заходів, які деталізовані нижче.

1. Формування стратегічних цілей економічної безпеки регіону, враховуючи ієрархію управління. 1.1. Цільові орієнтири, задекларовані Стратегією національ-

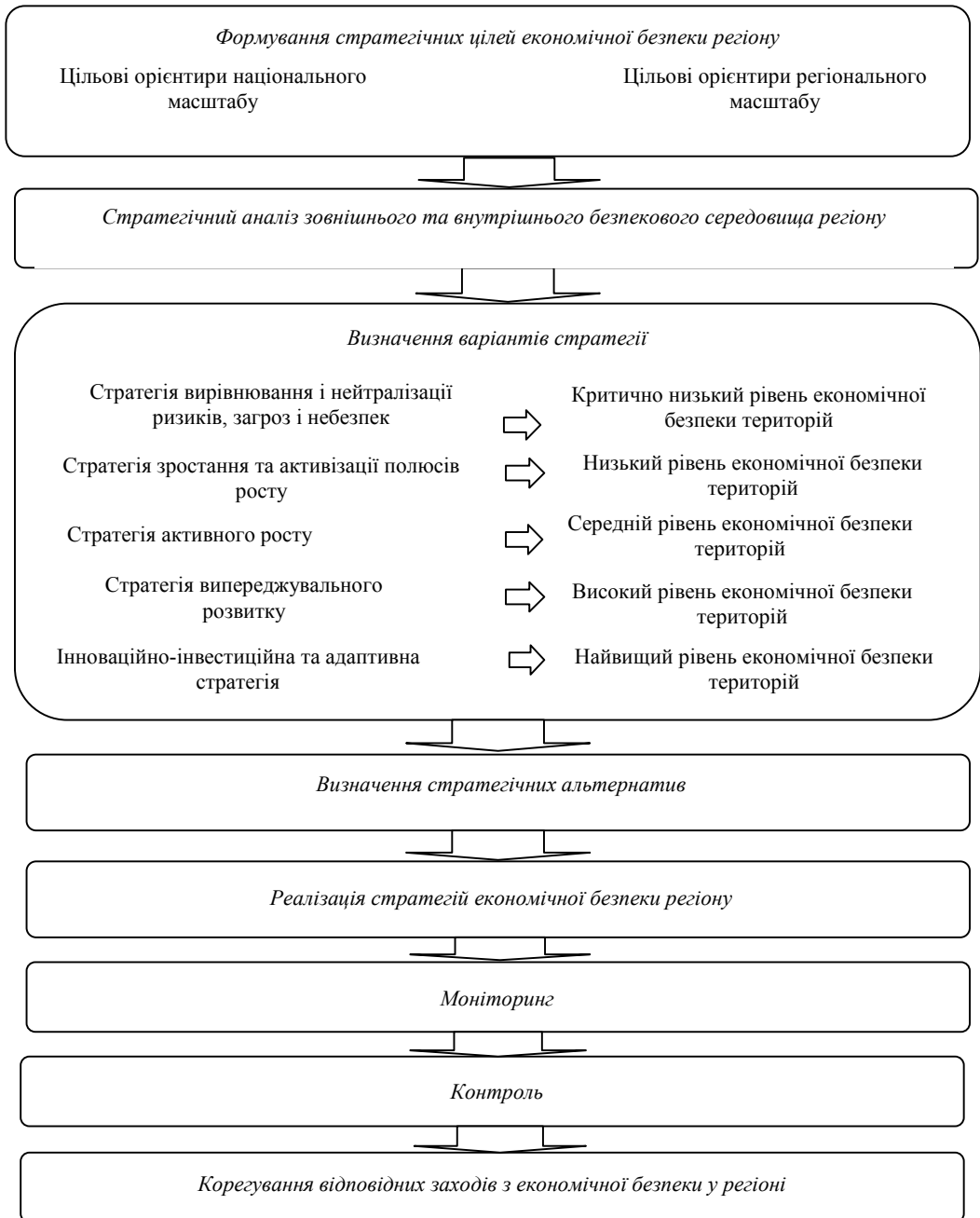

Рис. 1. Формування стратегії економічної безпеки регіону

Джерело: авторська розробка.

ної безпеки України, реалізація яких забезпечується на регіональному рівні: сталий розвиток економіки, її модернізація та інтеграція у зовнішньоекономічний простір, забезпечення розвитку людського капіталу, фінансової децентралізації, зовнішньоекономічної, екологічної, продовольчої безпеки, державно-приватного партнерства тощо. 1.2. Обґрунтування безпекоорієнтованих цілей стратегії

економічної безпеки регіонів: ідентифікація, мінімізація та нейтралізація ризиків, загроз і небезпек на мезорівні, враховуючи типи територій; підвищення конкурентоспроможності та рівня безпеки, враховуючи фінансову, виробничу, бюджетну, демографічну, соціальну, інноваційно-інвестиційну складові; гарантування особистісної безпеки та розвитку людського, культурно-освітнього потенціалу.

2. Стратегічний аналіз зовнішнього й внутрішнього безпекового середовища регіону. Проводиться з позицій екзогенних та ендогенних ризиків, загроз і небезпек потенційного та реального характерів та охоплює визначальні складові економічної безпеки.

Більшість підходів до оцінювання економічної безпеки на регіональному рівні ґрунтуються на таких методах: показників і коефіцієнтів, багатовимірного статистичного аналізу, ранжування територій, індикаторів, їх порогових значень, бальних оцінок, системного, системно-динамічного, економіко-математичного моделювання та інших. Авторська методика визначення рівня економічної безпеки регіонів базується на показниках-індикаторах, розрахунку інтегральної бальної оцінки та ранжуванні їх за рівнем безпеки на критично низький, низький, середній, високий, найвищий.

3. Визначення варіантів стратегій. Залежно від рівня економічної безпеки регіону та його конкурентоспроможності розробляються відповідні стратегії. Варто зазначити, що наукові та прикладні дослідження з питань стратегій економічної безпеки регіонів залишаються нечисленними. Зокрема, Р. Безпам'ятний запропонував чотири типи стратегій: 1) забезпечення комплексної економічної безпеки; 2) безпечного випереджувального соціально-економічного розвитку; 3) забезпечення безпеки економічних пріоритетів розвитку; 4) адаптивної економічної безпеки [11]. Вагомим недоліком цього підходу є те, що автор не представив характеристик означених стратегій.

Учені ДУ «Інститут регіональних досліджень НАН України імені М. І. Долішнього» в аналітичній доповіді з питань регіональної політики в Україні акцентували на тому, що «...визначальною вимогою до розробки регіональних стратегій розвитку є визначення принаймні однієї із стратегічних цілей із врахуванням смарт-спеціалізації» [12, с. 4]. Отже, визначаючи рівень економічної безпеки регіону, необхідно детально визначати стан інноваційно-інвестиційної складової та смарт-спеціалізацію і розробляти стратегії економічної безпеки, які запропоновано систематизувати на такі:

1) стратегії вирівнювання та нейтралізації ризиків, загроз і небезпек для територій з ознаками депресивності й критично низьким рівнем безпеки – спрямовані на подолання дисбалансів у соціально-економічній системі регіону, відновлення позитивних параметрів зростання економіки, пріоритетних видів діяльності, індикаторів фінансової, соціальної, демографічної та інших складових безпеки;

2) стратегії зростання та активізації полюсів росту – орієнтовані на смарт-спеціалізації, визначення прибуткових видів економічної діяльності регіону, зростання обсягів інновацій та інвестицій і подолання низького рівня економічної безпеки;

3) стратегії активного росту – передбачають позитивну динаміку розвитку економічної підсистеми регіону та показників її безпеки, нарощення внутрішнього потенціалу для модернізаційного економічного прориву;

4) стратегії випереджувального безпекоорієнтованого розвитку – характерні для регіонів-лідерів з високим рівнем розвитку економічної підсистеми регіону та його безпеки з орієнтацією на перспективне нарощення регіональних показників-індикаторів економічної активності та безпеки. Ураховуючи транскордонне положення 19 областей України, такі стратегії мають також орієнтуватись на стратегічну економічну транскордонну інтеграцію та безпековий вимір такої співпраці;

5) інноваційно-інвестиційна й адаптивна стратегія – характерна для області з найвищим рівнем економічної безпеки з базуванням на достатності фінансового забезпечення, концентрації інноваційно-інвестиційного потенціалу у цьому регіоні.

4. Визначення стратегічних альтернатив і пріоритетів економічної безпеки регіону. Стратегічні альтернативи є засобом реалізації та вибору конкретних стратегій, можливостей їх комбінування, враховуючи реальний рівень економічної безпеки, фінансового забезпечення розвитку регіону, його смарт-спеціалізації та ризиків, загроз і небезпек екзогенного та ендегенного середовища. Стратегічні альтернативи необхідно ґрунтувати на методиці SWOT-аналізу, PEST-аналізу, кластерів, регіональних активів, бенчмаркінгу, показників інноваційності за методикою Європейської комісії тощо. Під час їх обґрунтування необхідно досліджувати відповідність загальним цілям розвитку регіону, взаємозв'язок з іншими стратегіями, зокрема регіональною, оцінювати ефективність, безпекоорієнтованість і здатність посилювати й розвивати сильні сторони економіки.

5. Реалізація стратегії економічної безпеки регіону – це цілеспрямована діяльність щодо досягнення визначених цільових орієнтирів.

6. Моніторинг детермінантів процесу управління економічною безпекою. Формування системи економічної безпеки передбачає наявність безперервного процесу акумуляції, аналізу й оцінювання показників-індикаторів, їх моніторингу з позицій захисту від загроз екзо – та ендегенного характеру в регіоні. Підтримуємо твердження, що моніторинг безпечного розвитку регіону – це безперервно діюча система збору й аналізу статистичної інформації, проведення необхідного опитування різних верств населення (інформаційно-аналітичні дослідження), діагностики стану і тенденцій розвитку регіональної економіки й суспільного самопочуття [7, с. 661].

7. Контроль. Стратегічний контроль полягає у виявленні відповідності задекларованих стратегічних орієнтирів і фактичного рівня розвитку економічної безпеки у регіоні.

8. Корегування відповідних заходів з економічної безпеки у регіоні. Корегування стратегій і стратегічних і фактичних показників та індикаторів економічної безпеки є необхідною процедурою управлінського процесу, оскільки функціонування ефективної системи регіональної безпеки базується на сценарному варіанті розвитку подій – оптимістичному, раціоналістичному, оптимальному.

Висновки. Отже, проведене дослідження засадничих підходів до формування стратегій економічної безпеки регіонів дозволило виокремити існуючі теоретичні підходи до розкриття суті цієї дефініції, розглянути її як довгостроковий, сформований на основі комплексного територіального підходу програмно-орієнтований напрям реалізації заходів, які мають превентивний і реактивний антикризовий характер з реагування на ризики, загрози й небезпеки, відновлення, підтримання сталого розвитку економічного потенціалу, фінансової достатності та конкурентоспроможності.

Обґрунтовано процес формування стратегії економічної безпеки регіону, який передбачає: 1) формування стратегічних цілей економічної безпеки, враховуючи ієрархію управління; 2) стратегічний аналіз зовнішнього та внутрішнього безпекового середовища; 3) визначення варіантів стратегій; 4) визначення стратегічних альтернатив і пріоритетів економічної безпеки; 5) реалізацію стратегії; 6) моніторинг детермінантів процесу управління економічною безпекою; 7) контроль; 8) корегування відповідних заходів з економічної безпеки у регіоні.

Запропоновано низку новітніх стратегій, які безпосередньо залежать від результатів кількісного оцінювання рівня економічної безпеки регіону та перспектив його розвитку. Зокрема, для регіонів з найвищим рівнем економічної безпеки доцільними є інноваційно-інвестиційна й адаптивна стратегії, з високим – випереджувального розвитку, зі середнім – активного росту, низьким – зростання та активізації полюсів росту, критично низьким – антикризові стратегії врівнювання і нейтралізації ризиків, загроз і небезпек.

Подальші дослідження у цьому напрямі мають базуватися на розробленні концепції гарантування та окресленні стратегічних пріоритетів і перспективних напрямів забезпечення економічної безпеки регіонів України.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію національної безпеки України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 р. № 393/2020. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-20>
2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 695. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
3. Харазішвілі Ю. М., Ляшенко В. І. Концептуальні засади стратегій сталого розвитку регіонів з позицій економічної безпеки. *Економіка і організація управління*. 2016. № 4(24). С. 125-135.
4. Чернова В. В. Економіческа безпека регіона: суттєва характеристика, механізм формування і специфіка реалізації. *Вестник ТГУ. Серія: Гуманитарные науки. Экономика*. 2008. Вып. 1(69). С. 344-352.
5. Петросянц В. З., Дохолян С. В. Концептуальные основы стратегии регионального развития. *Региональные проблемы преобразования экономики*. 2011. № 3. С. 40-50.
6. Бурбело О. А., Патріарх Т. В., Бурбело С. О. Економічна безпека регіону в системі його соціально-економічного розвитку. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Т. 1. № 89. С. 135-148.
7. Чичканов В. П., Беляевская-Плотник Л. А. Анализ подходов к оценке региональных процессов формирования социально-экономической безопасности. *Экономика региона*. 2016. Т. 12. Вып. 3. С. 654-669. DOI: <https://doi.org/10.17059/2016-3-4>
8. Новикова И. В., Красников Н. И. Индикаторы экономической безопасности региона. *Экономика*. 2009. № 11. С. 132-138.
9. Іванова Н. С. Стратегічні орієнтири забезпечення економічної безпеки регіонів. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Серія: Економічні науки*. 2019. № 1(70). С. 12-24. DOI: [10.33274/2079-4819-2019-70-1-12-24](https://doi.org/10.33274/2079-4819-2019-70-1-12-24)
10. Копилук О. І., Музичка О. М., Баїк М. Я. Формування та систематизація стратегій фінансово-економічної безпеки підприємництва. *Сталий розвиток економіки*. 2017. № 1. С. 108-115.
11. Беспамятников Р. В. Стратегии обеспечения экономической безопасности регионов и крупных городов. *Проблемы рыночной экономики*. 2019. № 2. С. 55-63. DOI: <https://doi.org/10.33051/2500-2325-2019-2-55-63>
12. *Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. І. З. Сторонянська, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»*. Львів, 2020. 141 с.

References

1. Pro Stratehiyu natsional'noyi bezpeky Ukrayiny [About the National Security Strategy of Ukraine] (2020). Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine, adopted on 2020, Sep 14, 393. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-20> [in Ukrainian].
2. Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 rr. [State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2020). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2020, Aug 5, 695. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
3. Kharazishvili, Yu. M., & Lyashenko, V. I. (2016). Kontseptual'ni zasady stratehiy staloho rozvytku rehioniv z pozytsiy ekonomichnoyi bezpeky [Conceptual principles of strategies for sustainable development of regions from the standpoint of economic security]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya – Economics and organization of management*, 4(24), 125-135. [in Ukrainian].
4. Chernova, V. V. (2008). Ekonomicheskaya bezopasnost' regiona: sushchnostnaya kharakteristika, mekhanizm formirovaniya i spetsifika realizatsii [Economic security of the region: essential characteristics, mechanism of formation and specificity of implementation]. *Vestnik TGU. Seriya: Gumanitarnyye nauki. Ekonomika – TSU Bulletin. Series: Humanities. Economy*, 1(69), 344-352. [in Russian].
5. Petrosyants, V. Z., & Dokholyan, S. V. (2011). Konceptual'nye osnovy strategii regional'nogo razvitiya [Conceptual framework for a regional development strategy]. *Regional'nyye problemy preobrazovaniya ekonomiki – Regional problems of economic transformation*, 3, 40-50. [in Russian].
6. Burbelo, O. A., Patriarch, T. V., & Burbelo, S. O. (2020). Ekonomichna bezpeka rehionu v systemi yoho sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku [Economic safety of the region in the system of social and economic development]. *Visnyk Luhans'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka – Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. A. Didorenko*, 1 (89), 135-148. [in Ukrainian].

7. Chichkanov, V. P., & Belyaevskaya-Plotnik, L. A. (2016). Analiz podkhodov k otsenke regional'nykh protsessov formirovaniya sotsial'no-ekonomicheskoy bezopasnosti [Analysis of approaches to assessing regional processes of the formation of socio-economic security]. *Ekonomika regiona – Economy of the region*, 12(3), 654-669. DOI: <https://doi.org/10.17059/2016-3-4> [in Russian].
8. Novikova, I. V., & Krasnikov, N. I. (2009). Indikatory ekonomicheskoy bezopasnosti regiona [Indicators of the economic security of the region]. *Ekonomika – Economy*, 11, 132-138. [in Russian].
9. Ivanova, N. S. (2019). Stratehichni oriyentyury zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky rehioniv [Strategic guidelines for economic security of regions]. *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu ekonomiky i torhivli imeni Mykhayla Tuhan-Baranovs'koho. Seriya: Ekonomichni nauky – Bulletin of Mykhaylo Tuhan-Baranovsky Donetsk National University of Economics and Trade. Series: Economic Sciences*, 1(70), 12-24. DOI: 10.33274/2079-4819-2019-70-1-12-24 [in Ukrainian].
10. Kopylyuk, O. I., Muzychka, O. M., & Bayik, M. Ya. (2017). Formuvannya ta systematyzatsiya strateyiy finansovo-ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemnytstva [Formation and systematization of strategies of financial and economic security of entrepreneurship]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, 1, 108-115. [in Ukrainian].
11. Bespamyatnov, R. V. (2019). Strategii obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti regionov i krupnykh gorodov [Strategies for ensuring the economic security of regions and large cities]. *Problemy rynochnoy ekonomiki – Market economy problems*, 2, 55-63. DOI: <https://doi.org/10.33051/2500-2325-2019-2-55-63> [in Russian].
12. Storonianska, I. Z. (Ed.) (2020). *Terytorial'nyy rozvytok i rehional'na polityka. Stratehuvannya rehional'noho rozvytku na zasadakh smart-spetsializatsiyi [Territorial development and regional policy. Strategy of regional development on the basis of smart specialization]*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Tymchyshyn Yu. V. Conceptual bases of formation of strategies of economic security of regions.

In the article systematized the existing theoretical approaches to revealing the essence of the definition «strategy of economic security of the region». The main characteristics of the strategy of economic security of the regions should include focus on long-term development guidelines, program and regulatory nature, resource-oriented, preventive and anti-crisis. The strategy of economic security of the region is a long-term, formed based on an integrated territorial approach program-oriented direction of measures that have a preventive and reactive anti-crisis nature to respond to risks, threats and dangers, restore and maintain sustainable economic potential, financial adequacy and competitiveness. The strategy of economic security should be a priority in ensuring the goals of inclusive development of regions, their competitiveness and stability. The order of development of this strategy includes: 1) formation of strategic goals of economic security of the region taking into account the management hierarchy; 2) strategic analysis of the external and internal security environment of the region; 3) identification of strategy options; 4) determination of strategic alternatives and priorities of economic security of the region; 5) implementation of the strategy; 6) monitoring the determinants of the economic security management process; 7) control; 8) adjustment of appropriate measures for economic security in the region. A number of new strategies are proposed: 1) equalization and neutralization of risks, threats and dangers, 2) growth and activation of growth poles; 3) active growth; 4) advanced, safety-oriented development; 5) innovation-investment and adaptive. Strategies for equalization and neutralization of risks, threats and dangers for areas with signs of depression and critically low level of security are aimed at overcoming imbalances in the socio-economic system of the region, restoring positive economic growth parameters and priority activities, indicators of financial, social, demographic and other security components. Strategies for growth and activation of growth poles are focused on identifying profitable economic activities in the region, increasing innovation and investment and overcoming the existing low level of economic security. Strategies of active growth provide for positive dynamics of development of the economic subsystem of the region and indicators of its security, increase of internal potential for modernization economic breakthrough. Strategies of advanced security-oriented development are typical for leading regions with a high level of development of the economic subsystem of the region and its security with a focus on the long-term increase of regional indicators of economic activity and security. Innovation-investment and adaptive strategy is typical for the region with the highest level of economic security based on the adequacy of financial security, concentration of innovation and investment potential in the region.

Keywords: economic security of the region, threats, risks, dangers, strategy.

Тимчишин Юлія Василівна – кандидат економічних наук, докторант ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: juliatymchyshyn@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2285-677X>).

Tymchyshyn Yuliya Vasyliivna – Ph.D. (Econ.), Doctoral Postgraduate of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 05.11.2020 р.